

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Ethicè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

SYMBOLUM LVI.

Arion Citharædus, à delphino servatus,
Herodotus in Clio. Ovid. lib. 2. Fastor.

Ethicè.

1. Avaritiæ tormentum. 2. Musica etiam brutas animantes delectat. 3. Amor delphinis erga hominem. 4. Delphinus variarum virtutum Symbolum.

Orpheo meritò subjungimus *Arionem*, qui quod ille in silvis, ipse in undis præstitit; alter feras silvestres, alter marinas suavitate cantûs demulsit, & in admirationem ac amorem sui traxit.

Orpheus in silvis, inter Delphinas Arion.

Erat Arion patriâ Methymnæus, ludendi fidibus peritissimus, Periandro Regi Corinthi longè charissimus, artis gratiâ; delatus in Italiam aures omnium, mentesque canendo cepit. Grandi postea pecuniâ, & re multâ copiosus in Græciam statuit redire, & quæsitâ opes conducto navigiò Corinthum transferre. Navem igitur & nautas, ut notiôres, amiciorésque Corinthios sibi delegit. Illi homine accepto, navique in altum provectâ, prædâ, pecuniæque avidi, consiliû ineunt de necando Arione. Quem cum jamjam in mare præcipitem daturi essent, hoc unicum sibi in extrema morte solatium impendi rogavit, ut suis ornatibus sibi indui permissis, fides capere, & funeri carmine præludere liceret; ratus, barbarorum in sese hominum conceptum furorem cantu mitigari posse. Indulta illi quidem aliqua fidium modulatio, sed quam immites denique nautæ præcipitato in Oceanum Arione, abrumperent. Alii scribunt, Arionem de more cinctum, amictum, ornatum, stantemque in summa puppe, cum vitam à trunculentis cantando exorare non posset, semet in profundum eiecisse. Quidquid sit; hominibus mitiores fuere marinæ belluæ; siquidem delphinus, ô novum, & mirum, & pium facinus! cantu illectus adfuit, dorsumque nataturo præbuit Citharædo, atque in *Tenarum* Læoniæ, eundem cum sceleratis nautis, portum deportavit. Arion ex eo loco Corinthum petiit: talémque Periandro regi, qualis Delphino vectus fuerat, sese obtulit: eique rem, sicut acciderat, enarravit. Rex isthæc parum

parum credidit, Arionem, quasi falleret, custodiri iussit; nautas requisitos, ablegato Arione, dissimulanter interrogat, ecquid audiissent in iis locis, unde venerant, super Arione? Illi respondent, hominem, cum inde irent, in terrâ Italâ fuisse, eumque illic bene agitare, & studiis delectationibusque urbium florere, atque in gratia, pecuniâque magna fortunatum esse. Inter hæc eorum verba subito Arion cum fidibus & instrumentis, cum quibus in salum erat dejectus, extitit. Nautæ stupefacti, convictique ire inficias non quivere; quare Rex maleficos capitis condemnat, Arionique restituit fortunis, simul improborum se vindicem, simul innocentia defensorum exhibuit. Quam verè Horatius

Rarò antecedentem scelestum

Deservit pœna pede claudo.

Festive ut solet Naso lib. 2. Fastor. hanc fabulam decantat. Audiamus:

Quod mare non novit, quæ nescit Ariona tellus?
 Carmine currentes ille tenebat aquas.
 Sæpe sequens agnam, lupus est à voce retentus,
 Sæpe avidum fugiens, restitit agna lupum.
 Sæpe canes, leporésque una jacuere sub umbra:
 Et stetit in saxo proxima cerva leæ.
 Et sine lite loquax cum Palladis alite cornix
 Sedit, & accipitri juncta columba fuit.
 Cynthia sæpe tuis fertur, vocalis Arion,
 Tanquam fraternis, obstupuisse modis.
 Nomen Arionium Siculas impleverat urbes,
 Captâque erat Lyricis Aufonis ora sonis,
 Inde domum repetens, puppim conscendit Arion,
 Atque ita quæsitâ arte ferebat opes.
 Forsitan infelix ventosque, undasque timebas,
 At tibi nave tua tutius æquor erat.
 Namque gubernator districto constitit ense,
 Cæteraque armata conscia turba manu.
 Ille metu pavidus, Mortem non deprecor, inquit.
 Sed liceat sumptâ pauca referre Lyrâ,
 Dant veniam, ridentque moram: capit ille coronam,
 Quæ posset crines, Phœbe, decere tuas
 Induerat Tyrio distinctam murice pallam:
 Reddidit icta suos pollice chorda sonos,

I t 2

Flebi-

Flebilibus numeris, veluti canentia durâ
 Trajectus pennâ tempora cantat olor.
 Protinus in medias ornatus defilit undas,
 Spargitur impulsâ cœrula puppis aquâ
 Inde (fide majus) tergo delphina recurvo
 Se, memorant, oneri supposuisse novo.
 Ille sedet, citharâque tenet, pretiûmque vehendi
 Cantat, & æquoreas carmine mulcet aquas.

Ethica.

I. (a) Protrahatur, hîc exclamat Valerius Max. lib. 9. c. 4. in medium avaritia, latentium indagatrix lucrorum, manifesta prædæ avidissima vorago, nec habendi fructu felix, & cupiditate quærendi miserrima. Et nemo tam firmum habuit præsidium, quod avaritia non infregerit, atque debilitaverit. In nullum avarus bonus est, in se pessimus. Hinc Corinthii isti necem Arioni machinati, sibi intulerunt; illum in pelagus, se in nefariæ machinationis supplicium conjecerunt. Plus enim sibi ipsis nocent, qui in alios fraudem struunt; quia magis hos conscientia cruciat, quàm illos damnum. *Index* expectatur, ait S. Basilius hom. 21. & avarus cogitat, ne in jus trahatur; ne orphanus suas lacrimas in foro palàm faciat. Nocte consultat, quomodo manè sibi quosdam advocatos præparet, quomodo in judicio mentiendo, destitutum opprimat. Eius animum hæ curæ continuò mordaces absumunt. Canis latrat, avarus putat furem esse. Mus fortè perstrepat, & avari cor palpitat. Filios jam grandes ut insidiatores aspicit, & successores relinquere suarum opum timet. Documentum huius rei dedere nautæ, qui feliciùs appulissent, si innocentiùs navigassent. Evasit è fluctibus Arion, & mersti sunt, qui mergere voluerunt. Sic perfidia sibi consulit. Vide emblemata Alciati 89.

II. (b) Sed de impio pecuniæ quærendæ studio dicendi non una fabula argumentum suppeditat. De laude Musicæ pluribus paulò supra egimus in Orpæo. Hîc tantùm addimus, quod Martianus Capella scribit lib. 9. de Musica; ubi ostendit, quanta sit vis Musicæ in exhilarandis, sedandis, & cicurandis nõ tantùm hominibus efferis & ebriis, sed & bestiis. Inter alia hæc habet. Cervi fistulis capiuntur: pisces in stagno Alexandria, crepitu detinentur: cygnos hyperboreos citharæ cantus adducit: elephantos Indicos Organica permulso detineri voce compertum: fistulis aves allici comprobatur: fides

(a) Avaritia tormentum. (b) Musica oblectat animantes ratione carentes.

fides delphinis amicitiam hominum persuadere, imò cantibus allici, dirumpique serpentes. Febrem curabant vulneraque veteres cantione: Aesclepiades tuba surdissimis medebatur; ad affectiones animi tibias Theophrastus adhibebat: ischiada quis nescit expelli auloedi suavitate? Xenocrates organicis modulis lymphaticos liberabat: Thaletem Cretensem citharæ dulcedine compertum est morbos ac pestilentiam fugasse: Hierophilus ægrorum venas rhythmorum collatione pensabat. Hæc ille. Quibus addo: Camelus modulatione plurimum capitur: itaque si fessus longo itinere subsistat, ductor non flagris aut verberibus ad progrediendum eum stimulat, sed sonitu, cantuque demulcet. Majol. coll. 7. Equos ad pugnam incitari tubis, quis nescit? Tunc enim, quod Jobus asserit c. 39. *Contemnit pavorem, nec cedit gladio, super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta & clypeus. Vbi audierit buccinam, dicit: Vah!* Quid, quod apiculæ quoque pulsu gaudeant, atque tinnitu æris convocentur. De delphino speciatim Plinius: delphinus ait, non homini tantum amicum animal, verum & musicæ arti; mulcetur Symphoniæ cantu, & præcipue hydraulæ sono. Gotthicarum rerum scriptores narrant, regionem illam ursis abundare, qui sæpè in pastores impetum faciant, eosque devorent; ejus tam gravis periculi effugiendi causâ solere eos secum assidue tibias circumferre, quas inflant, simul atque ab urso aliquo peti se vident. Feram autem cantu illo captam subsistere, ac ubi se aliquantisper oblectavit, aliò se ad pastum quærendum convertere. Mirius his etiam est, quod Polyhistor c. 11. narrat, in Halesia regione, fontem alias quietum & tranquillum cum sileretur; sin' insonent tibiæ, exultandum ad cantum elevari, & quasi miretur suavitatem vocis, ultra marginem intumescere.

III. (c) *Φιλανθρωπία* delphini meretur, ut, quoniam locus hic monet, pluribus illustretur. Veteres delphino vesci, ait Pierius lib. 27. c. 2. scelus putabant: quod quædam illi sint humano cum genere commercia; unde *Arion delphino insidens*, emblema ac Symbolum est humanitatis. Plinius de eo: hominum, inquit, atque inprimis puerorum amans bellua est. Ideoque crocodilorum hostis infestissimus, propterea quod crocodilus humano semper generi insidiatur: atque ita ipsa naturæ repugnantia inimicitias generat. Idem refert lib. 9. c. 8. sub Augusto puerum ex Bajano Puteolos ad ludum litterarium deferri à Delphino solitum, ad *Simonis* vocem (nam quia delphines simo sunt rostro, gaudent simones appellari) repente se vectorem stitisse, pane ex mani-

T t 3

bus

(c) *Amor delphinis erga hominem.*

bus illius partum; eumque puero demum extincto, præ mœtore etiam expirasse. In eodem argumento festivam historiam narrat alter Plinius lib. 9. epist. Est in Africa, inquit, Hipponensis Colonia, mari proxima: adjacet ei navigabile stagnum, ex quo in modum fluminis æstuarium emergit, quod vice alterna, prout æstus aut repressit, aut impulit, nunc infertur mari, nunc redditur stagno. Omnis hinc ætas piscandi, navigandi, atque etiam natandi studio tenetur; maximè puerorum, quos otium, ludusque sollicitat. His gloria & virtus, altissimè provehi, victor ille, qui longissimè ut littus, ita simul nantes reliquit. Hoc certamine quidam puer ardentior cæteris in ulteriora tendebat: delphinus occurrit, & nunc præcedere puerum, nunc sequi, nunc circumire: postremò subire, deponere, iterum subire, trepidantemque perferre, primum in altum: mox flectit ad littus, redditque terræ & æqualibus. Serpit per Coloniam fama: concurrere omnes, ipsum puerum tanquam miraculum, aspicere, interrogare, audire, narrare. Postero die obsident littus, prospectant mare, & si quid est mari simile, natant pueri inter hos ille, sed cautiùs. Delphinus rursus ad tempus, rursus ad puerum venit, fugit ille cum cæteris. Delphinus quasi invitet, revocet, exsiliit, mergitur, variòsque orbes implicat, expeditque. Hoc altero die, hoc tertio, donec homines innutritos mari, subiret timendi pudor: accedunt & alludunt, & appellant: tangunt etiam, pertrectantque præbentem terga. Crescit audacia experimento. Maximè puer, qui primus expertus est, adnatat, natantis insilit tergo ferturque: agnosci se, amari putat, amat ipse: neuter timet, neuter timetur. Hujus fiducia, mansuetudo illius augetur: nec non alii pueri dextra, lævæque simul eunt hortantes, monentisque. Ibat una (id quod mirum) delphinus alius, tantum spectator & comes. Nihil enim simile aut faciebat, aut patiebatur: sed alterum illum ducebat, reducebat, ut puerum ceteri pueri. Hæc Plinius junior. Quid officiosius expectet homo ab homine? Nec mirum. Delphinum ipsa natura mansuefecit; solus omnium piscium felle caret. Adde, quòd delphini sint prognosticon malaciæ, ac tranquillitatis marinæ, cum videntur in superficie pelagi frequentius se versare, exilire, & plures quodammodo lascivire inter se colludentes. Pier. l. e.

III. (d) Hinc imago Symbolica serenitatis, est emblemata Neptuni sedentis in portu, dextrâ tridentem apprimentis terræ, læva delphinum

(d) Delphinus symbolum est tranquilla mentis, humanitatis, gratitudinis, vigilantia, celeritatis.

num amplectentis. Nihil aptius ad exprimendam mentis placiditatem; quæ tunc adest, quando stat animus sine ventis, & fluctibus, hoc est, perturbationibus, præsertim iracundiæ, quæ veluti rapidi turbines concitant horridam tempestatem, atque imo evertunt æquora fundò. Quid illud ampliùs in hæc neptunia fera? venientibus *alludis* navigiis, & licet plenis carbasis euntia, prævolat: atque ut vectoribus delicias faciat, ingenti saltu super naves elibratur in altum, & innoxiam aquarum tempestatem naribus ac ore vomit. Adde lusibus *utilitatem*. In piscatione mugilum, delphini se hominibus quandoque socios præstant, occurrentes id genus pisces turmatim, invadunt, & vel in retia adigunt, vel occidunt, cibus in præmium laboris relatis. Hæc Plinius Major loc. cit. De *gratitudine* delphini mirum quid scribit *Ælianus* lib. 8. c. 3. Delphinus vir quidam ad Bizantium captivos pecunia redemit, & manè liberos dimisit. Non excidit beneficii memoria; hominem enim postea, cum navis esset submersa, exceperunt gratissimi pisces, & placidè collocarunt in portu. Cum verò fato functus esset, & exequiarum pyra arderet in litore, frequentes exilierunt è mari, nec nisi restincto rogo, quasi officiosissimi amici discesserunt. *Vigilantia* porro quanta? perpetuo motu præditus delphinus est, & ne dormiens quidem à motione conquiescit. Dicere possis: *Vita ipsa vigilia*. Jam quanta piscis hujus *celeritas*? cum sagittis certare videtur. M. Calphurnius Bibulus ut declararet celeritate maritimæ expeditionis victoriam sibi allatam, delphinum pinxit laureatum, supra tridentem collocatum. Habent ergo homines, quod in hominibus, nautis illis barbaris detestentur; perfidiam & inhumanitatem. Habent in belluis, delphinis, inquam, quod imitentur, & discant esse homines, hoc est, faciles, mites, benefici, grati, in negotiis suis expediti, alacres, vigilantes.

SYM-

bus illius partum; eumque puero demum extincto, præ mœtore etiam expirasse. In eodem argumento festivam historiam narrat alter Plinius lib. 9. epist. Est in Africa, inquit, Hipponensis Colonia, mari proxima: adjacet ei navigabile stagnum, ex quo in modum fluminis æstuarium emergit, quod vice alterna, prout æstus aut repressit, aut impulit, nunc infertur mari, nunc redditur stagno. Omnis hîc ætas piscandi, navigandi, atque etiam natandi studio tenetur; maximè puerorum, quos otium, ludusque sollicitat. His gloria & virtus, altissimè provehi, victor ille, qui longissimè ut littus, ita simul nantes reliquit. Hoc certamine quidam puer ardentior cæteris in ulteriora tendebat: delphinus occurrit, & nunc præcedere puerum, nunc sequi, nunc circumire: postremò subire, deponere, iterum subire, trepidantemque perferre, primum in altum: mox flectit ad littus, redditque terræ & æqualibus. Serpit per Coloniam fama: concurrere omnes, ipsum puerum tanquam miraculum, aspicere, interrogare, audire, narrare. Postero die obsident littus, prospectant mare, & si quid est mari simile, natant pueri inter hos ille, sed cautiùs. Delphinus rursus ad tempus, rursus ad puerum venit, fugit ille cum cæteris. Delphinus quasi invitet, revocet, exsiliit, mergitur, variòsque orbes implicat, expeditque. Hoc altero die, hoc tertio, donec homines innutritos mari, subiret timendi pudor: accedunt & alludunt, & appellant: tangunt etiam, pertrectantque præbentem terga. Crescit audacia experimento. Maximè puer, qui primus expertus est, adnatat, natantis insilit tergo ferturque: agnosci se, amari putat, amat ipse: neuter timet, neuter timetur. Hujus fiducia, mansuetudo illius augetur: nec non alii pueri dextra, lævæque simul eunt hortantes, monentisque. Ibat una (id quod mirum) delphinus alius, tantum spectator & comes. Nihil enim simile aut faciebat, aut patiebatur: sed alterum illum ducebat, reducebat, ut puerum ceteri pueri. Hæc Plinius junior. Quid officiosius expectet homo ab homine? Nec mirum. Delphinum ipsa natura mansuefecit; solus omnium piscium felle caret. Adde, quòd delphini sint prognosticon malaciæ, ac tranquillitatis marinæ, cum videntur in superficie pelagi frequentius se versare, exilire, & plures quodammodo lascivire inter se colludentes. Pier. l. e.

III. (d) Hinc imago Symbolica serenitatis, est emblemata Neptuni sedentis in portu, dextrâ tridentem apprimentis terræ, læva delphinum

(d) Delphinus symbolum est tranquilla mentis, humanitatis, gratitudinis, vigilantiæ, celeritatis.